

СТРУКТУРА ОСОБИСТОСТІ КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

У сучасних умовах динамічної трансформації освітньої системи України, переходу до принципів Нової української школи та необхідності швидкої адаптації до кризових викликів, постать керівника закладу освіти набуває нового значення. Керівник сьогодні – це не просто адміністратор, що забезпечує господарську діяльність, а насамперед лідер, менеджер та стратег, здатний формувати вектор розвитку освітньої спільноти. Ефективність управління навчальним закладом безпосередньо корелює зі структурою особистості його керівника, яка є складним, багатогранним утворенням, що поєднує професійні знання, психологічні особливості та етичні цінності.

Теоретичний аналіз структури особистості керівника дозволяє виділити кілька ключових підсистем, що взаємодіють між собою. Першою і найбільш очевидною є професійно-управлінська підсистема. Вона базується на фундаменті педагогічної освіти та поглиблюється специфічними менеджерськими компетенціями.

Сучасний директор має вільно орієнтуватися в освітньому законодавстві, розуміти принципи фінансової автономії закладу, володіти навичками стратегічного планування та маркетингу освітніх послуг. Професіоналізм у цій сфері передбачає здатність приймати відповідальні рішення в умовах неповної інформації та прогнозувати наслідки управлінських кроків. Важливою частиною цієї підсистеми є також цифрова компетентність, яка в епоху змішаного та дистанційного навчання стає інструментом не лише адміністрування, а й забезпечення якості освітнього процесу.

Другим важливим блоком є соціально-психологічна підсистема, яка визначає стиль взаємодії керівника з колективом, учнями та батьківською громадою. Центральне місце тут посідає емоційний інтелект (EQ). Здатність розпізнавати власні емоції та емоції підлеглих, вміння співпереживати та водночас зберігати професійну дистанцію є запорукою здорового мікроклімату в закладі.

Керівник із високим рівнем EQ здатен ефективно розв'язувати конфлікти, перетворюючи їх на точки росту, а не на джерела деструкції. Комунікативна компетентність, яка також входить до цього блоку, включає навички фасилітації та публічних виступів. Вміння чітко артикулювати візію

закладу та надихати колектив на спільні досягнення відрізняє формального начальника від справжнього лідера.

Особливої уваги в структурі особистості заслуговує індивідуально-психологічний блок рис, серед яких на перший план виходять стресостійкість та резильєнтність. Професія керівника закладу освіти супроводжується високим рівнем відповідальності та постійним психологічним тиском. Здатність зберігати продуктивність, спокій та ясність мислення в критичних ситуаціях є критичною характеристикою. Окрім того, важливе значення має схильність до саморефлексії – здатність аналізувати власні дії, визнавати помилки та прагнути до самовдосконалення. Креативність та інноваційність мислення дозволяють керівнику відходити від шаблонних рішень, що є вкрай важливим у період реформ.

Морально-етичний фундамент особистості є тією основою, на якій тримаються всі інші компоненти. Академічна доброчесність, чесність, справедливість у розподілі навантажень та винагород, відповідальність за долю колективу – це ті якості, що формують авторитет керівника. Без етичної складової навіть найвищий рівень професійних знань не дозволить створити атмосферу довіри в навчальному закладі. Лідерство в освіті – це насамперед служіння ідеї розвитку дитини та підтримки вчителя, що потребує високої внутрішньої культури та ціннісних орієнтирів.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що структура особистості керівника навчального закладу є динамічною системою, яка постійно еволюціонує під впливом зовнішнього середовища та внутрішньої роботи над собою.

Сучасна парадигма освітнього менеджменту вимагає відмови від авторитарних методів на користь демократичного, партнерського управління. Тільки той керівник, який поєднує в собі глибоку професійну експертизу з високим рівнем емоційної зрілості та етичної відповідальності, здатний перетворити навчальний заклад на простір інновацій, безпеки та успіху для кожного учасника освітнього процесу. Розвиток цих якостей має бути пріоритетом як на етапі підготовки майбутніх управлінців, так і в процесі безперервної професійної освіти чинних директорів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаєвська Л. А. Філософія освітнього менеджменту: теорія і практика формування лідерських якостей керівника. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2021. № 2. С. 45–52.
2. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті. Київ : Шкільний світ, 2017. 120 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

4. Карамушка Л. М. Психологія управління закладом середньої освіти. Київ : Радуга, 2018. 264 с.
5. Мармаза О. І. Стратегічний менеджмент: візія, місія, стратегія закладу освіти. Харків : Основа, 2019. 128 с.
6. Островерхова Н. М. Аналіз управлінської діяльності керівника школи: теоретико-методологічний аспект. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2020. № 1 (76). С. 15–21.
7. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом : навч. посіб. Київ : Знання, 2016. 365 с.